

O VIDOVIMA STRATEGIJSKIH DEJSTAVA

OSNOVNA NAČELA O VIDOVIMA STRATEGIJSKIH DEJSTAVA

U poslednje vreme u našoj vojnoj teoriji ima rasprava i dilema u vezi sa definisanjem pojma i sadržaja vidova strategijskih dejstava i oblika oružane borbe u ONOR-u. Imajući sve to na umu, iznosimo mišljenje o vidovima strategijskih dejstava.

Kao što je poznato, postavljeni strategijski ciljevi, opšti (za ceo rat) i posebni (za svaki ratni period), ostvaruju se strategijskim dejstvima: ofanzivom, defanzivom i strategijskim operacijama. Pod pojmom »vidovi strategijskih dejstava« klasična vojna teorija oduvek je podrazumevala dva načina vođenja ratnih dejstava i operacija u strategijskim razmerama. Jedan od tih načina je *defanziva*, kojom se »najčešće koristi ona strana koja se smatra slabijom ma u kom bitnom elementu, pa nastoji sprečiti protivnika u onome što on želi da postigne ofanzivom, sve dotle dok se ne postigne izvesna ravnoteža u kojoj druga strana odustaje od ofanzive ili bude sama bačena u defanzivu«. ¹ Drugi način je *ofanziva*, »čije glavno obeležje čine napadna dejstva oružanih snaga u celini ili njihovih određenih delova u strategijskim razmerama, da bi se bitno uticalo na ishod jednog ratnog perioda ili rata u celini«. ²

Pojmovi *defanziva* i *ofanziva*, prema klasičnoj vojnoj teoriji, suprotni su pojmovi, pri čemu napad kao vid dejstava u ratu čini glavnu karakteristiku ofanzivne doktrine, a odbrana defanzivne doktrine. Defanziva i ofanziva određene su idejom, ciljem, prostorom i vremenom, i najčešće se sastoje od više operacija, uzastopnih ili uporednih, ili i jednih i drugih, a ponekad samo i od jedne operacije.

Pojava masovnih armija, bolje opremljenih, naoružanih i organizovanih (od doba francuske revolucije), unosi bitne promene u shvatanje i izvođenje defanzive. Pojavljuje se Klauzevicevo gledište

¹ Vojna enciklopedija, tom 2, *defanziva*.

² Isto, tom 6, *ofanziva*.

prema kome se defanziva sastoji od dva raznorodna dela, iščekivanja i dejstvovanja, upravo vraćanja udarca. Drugim rečima, defanziva se vodi do izvesnog trenutka, dok ne dođe do ravnoteže ili izmene odnosa snaga u korist branioca, koji tada prelazi u ofanzivu. Teorijski uzevši, i jači može da se brani u početku, da bi kasnije bio još sposobniji za prelazak u protivofanzivu. Neprijateljeva ofanziva može se, naime, odbiti strategijskim dočekom kao oblikom strategijske defanzive.³ U prošlosti se značaj ofanzive i defanzive menjao, tako da je nekad prednost imao jedan, a nekad drugi vid strategijskog dejstva, što je u osnovi zavisilo od naoružanja.

Klasična vojna teorija o vidovima strategijskih dejstava posmatra strategijsku ofanzivu i defanzivu kao dve krajnosti ili isključiva opredeljenja u izboru načina strategijske upotrebe oružanih snaga. U svojoj osnovi ona se zasniva na jednostranom shvatanju odnosa snaga, u kome odlučujuću ulogu imaju materijalni činioci (faktori) oružane borbe, a posebno ratna tehnika i naoružanje. Pored toga, ta teorija se prvenstveno tiče načina upotrebe stajaće oružane sile u vođenju frontalnog oblika rata.

Savremeni uslovi vođenja oružane borbe, međutim, sve više brišu oštre granice između napada i odbrane. U tom smislu sadržaj ofanzive i defanzive sve više predstavlja kombinovanje napadnih i odbrambenih dejstava i oblika oružane borbe, naročito u okvirima taktike i operatike. Način strategijske upotrebe oružanih snaga zasniva se na odnosu svih činilaca oružane borbe, društvenih i prirodnih,⁴ i njihovom ukupnom uticaju na objektivni odnos snaga zaraćenih strana.

Oružane snage, organizovane i pripremljene za vođenje ONOR-a, gube karakteristike klasične stajaće oružane sile podesne isključivo za vođenje frontalnog oblika rata,⁵ u kom je za ishod oružane borbe presudan odnos snaga na frontu, naročito odnos u količini i kvalitetu naoružanja i ratne tehnike.

Odnos ofanzive i defanzive u savremenim uslovima ONOR, gubi obeležje odnosa između ta dva vida dejstva u drugom svetskom ratu, prvenstveno zbog izmenjenog načina dejstva ne samo operativne armije, već još više načina dejstva i moralnog i materijalnog učinka snaga teritorijalne odbrane i svih drugih delova sistema ONO. Po

³ Vojna enciklopedija, tom 9, strategijski doček.

⁴ U društvene činioce spadaju čovek i materijalna sredstva, a u prirodne prostor i vreme.

⁵ U vojnoj teoriji razlikujemo tri osnovna oblika rata: frontalni, partizanski i kombinovani. Ima mišljenja da je ONOR oblik rata ili da mu odgovara kombinovani oblik rata. U svakom slučaju, ONOR nije ni frontalni ni partizanski u klasičnom smislu, niti je mehanička sinteza ta dva oblika.

svom sadržaju ofanziva, a još više defanziva naših OS, uvek će predstavljati kombinovanje odbrambenih i napadnih dejstava taktičkih i operativnih sastava, koja će po svojoj unutrašnjoj strukturi predstavljati složen splet naizmeničnih borbenih dejstava sačinjenih od napada, odbrane, protivnapada, zaseda, prepada, susretnih borbi, divizija i sl. — osobito u bok i pozadinu. Otuda će u različitim strategijskim uslovima, a zavisno od konkretnog odnosa snaga, odbrana i napad u taktičkim okvirima biti u različitom odnosu. Od tog odnosa u suštini zavisi da li će oružana borba u celini, u ovoj ili onoj vrsti agresije ili rata, ili u pojedinim periodima rata, imati pretežno defanzivan ili ofanzivan karakter.

Zadržavanjem u našoj terminologiji pojmova kao što su ofanzivna i defanzivna dejstva, ne degradira se sve ono novo što se u savremenim uslovima prihvata kao promena u sadržaju napada, a posebno odbrane (na svim nivoima — od taktičkog do strategijskog) u smislu pretvaranja klasične (statične) u savremenu (dinamičnu i aktivnu) odbranu, i tendencije sve većeg međusobnog kombinovanja vidova i oblika borbe, pa i nosilaca dejstava (operativna armija, teritorijalna odbrana) u realizaciji postavljenih strategijskih ciljeva oružane obrbe u celini ili njenih pojedinih perioda.

Kada je reč o ofanzivi i defanzivi, onda bi trebalo da bude jasno da se konačni strategijski ciljevi oružane borbe u ONOR-u ne mogu realizovati, nezavisno od ratnog slučaja, bez izvođenja, pre ili kasnije, ofanzive naših OS radi razbijanja, uništavanja i definitivnog izbacivanja agresora s naše teritorije. Zbog toga ofanziva ima prioritet nad defanzivom. Defanziva kao drugi vid strategijskog dejstva naših OS, ima velik značaj, jer se njome stvaraju uslovi za preotimanje strategijske inicijative u svim, posebno u nepovoljnim uslovima agresije, i predstavlja uvod u prelazak, pre ili kasnije, u strategijsku ofanzivu.

Treba naglasiti i to da je odnos ofanzive i defanzive u našem obliku rata, pored opštih zakonitosti, određen i nekim našim posebnim uslovima, kao što su:

— naša zemlja može voditi samo odbrambeni rat na svojoj teritoriji, što znači da će početnu inicijativu najčešće imati agresor;

— slamanje neprijateljevog napada i borba za preotimanje inicijative, zavisno od konkretnog odnosa snaga, odvijaće se za kraće ili duže vreme ne samo kroz frontalna dejstva, već i kroz dejstva u neprijateljevoj i našoj pozadini, i to ne samo oružanih snaga već i naroda, putem najrazličitijih oblika otpora;

— pored odbrambenih dejstava, naše snage na frontu će, uz maksimalno korišćenje pogodnosti zemljišta i vremena, razvijati već

od početka rata i napadna dejstva, primenjujući takve oblike i postupke koji će omogućiti da se neprijateljeva živa sila i tehnika permanentno troše i uništavaju;

— naše snage će na privremeno zaposednutoj teritoriji primenjivati, već od početka rata, izrazito napadna i danonoćna dejstva različitih oblika i razmera, s težnjom da neprijatelju nanesu što veće gubitke, da ga razvlače i prisiljavaju na pasivnu odbranu ključnih objekata i komunikacija, i

— snage u našoj pozadini će, takođe, primenjivati pretežno napadna dejstva da bi onemogućile izvršavanje zadataka neprijateljevim vazдушnim desantima i drugim ubačenim snagama i da bi ih razbile i uništile.

Posmatrano u celini, doktrina ONO, polazeći od opštih i posebnih uslova oružane borbe, takođe daje veći značaj napadu nad odbranom, ali to u praksi postiže na originalan način: kombinovanjem i jednog i drugog vida u uslovima dejstava u zahvatu fronta i dejstava u neprijateljevoj i sopstvenoj pozadini upotrebom snaga različite vrste i organizovanih i pripremljenih za dejstvo u poznatom ambijentu. Sva ta dejstva usmerena su ka postizanju jedinstvenog cilja, koji se sastoji u tome da se izbori promena odnosa snaga, preotme inicijativa i pređe u opštu ofanzivu na celom ratištu ili na pojedinim njegovim delovima.

Iz svega izloženog proizlazi da se u savremenim uslovima kod nas mogu prihvatiti dva osnovna vida strategijskog dejstva: ofanziva i defanziva, a u oblasti taktike i operatike kao osnovni vidovi borbe: napad, odbrana, prema dosadašnjim shvatanjima, ali mnogi opravdano smatraju da se u našim uslovima to može proširiti i na prepad, zasedu i diverziju.

Pod pojmom vidova strategijskog dejstva treba podrazumevati način vođenja rata i operacija u strategijskim razmerama. Postavljeni strategijski ciljevi, opšti i posebni, ostvaruju se operativno-strategijskim dejstvima krupnih sastava oružanih snaga. Takva dejstva u ONOR-u (kao obliku rata) najčešće se ne mogu uklopiti u okvire klasičnog shvatanja strategijskog napada (ofanzive) ili strategijske odbrane (defanzive). Iako savremena gledanja daju prednost ofanzivi (napadu) nad defanzivom (odbranom) u procesu oružane borbe, a naročito u strategijskim razmerama, to ne znači da je odbrana sasvim izgubila u značaju i prestala da bude vid borbenih dejstava. Doktrina ONO, polazeći od opštih zakonitosti oružane borbe, takođe pridaje veći značaj ofanzivi (napadu) nego defanzivi (odbrani). Način vođenja rata i operacija zavisi od vrste agresije, perioda rata,

opšteg i posebnog odnosa snaga, strukture oružanih snaga, područja u kojem će dejstvovati i načina ratovanja.

U našem razmatranju vidovi strategijskog dejstva tretirani su kao posebne strategijske kategorije označene pojmovima *strategijska ofanziva* i *strategijska defanziva*. To su pojmovi za napad, odnosno odbranu, u strategijskim razmerama. U skladu sa time, napad i odbrana označavaju glavne vidove borbe u taktičkim i operativnim razmerama, što nije predmet razmatranja ovog članka.

STRATEGIJSKA OFANZIVA

Pod strategijskom ofanzivom podrazumeva se napad u strategijskim razmerama, odnosno način vođenja oružane borbe i operacija strategijskog značaja radi razbijanja osnovnih snaga neprijatelja na određenom ratištu (vojištu), ili ovladavanja određenim strategijskim objektima. Kao vid strategijskog dejstva, ofanziva predstavlja skup napadnih operacija (eventualno i odbrambenih), uporednih, uzastopnih, ili jednih i drugih, a može se sastojati i od jedne operacije strategijskog značaja. Preduzima je ona strana koja je u konkretnoj situaciji nadmoćnija.

Ofanziva u doktrini ONO jeste skup ofanzivnih i defanzivnih, najčešće, kombinovanih dejstava grupacija oružanih snaga na frontu, u neprijateljevoj i u vlastitoj pozadini, većeg ili manjeg intenziteta na pojedinim delovima ratišta, što zavisi od vrste agresije i rezultata početnog i narednih perioda rata. Po svom sadržaju ofanziva uvek predstavlja kombinovanje napadnih i odbrambenih dejstava taktičkih i operativnih sastava, čiji ukupan rezultat ima strategijski značaj za oružanu borbu u celini ili na njene pojedine periode, pri čemu su ofanzivna dejstva predominantna.

Jedno od najznačajnijih načela upotrebe naših oružanih snaga jeste ofanzivnost. To proističe iz činjenice da se samo napadom neprijatelju može nametnuti svoja volja i naneti mu odlučujući poraz. U *ONOR-u* (slično kao i u narodnim ustancima) *negovanje ofanzivnog duha i razvijanje napadnih dejstava u svim razmerama dobija još više na značaju*. U takvim uslovima makar i najmanje pobeđe postignute napadom imaju neprocenjive vrednosti.⁶ Opšta su gledišta da će savremena borbena dejstva karakterisati velika dinamika, pokretljivost, brzina, smenjivanje napada i odbrane i brisanje klasičnih

⁶ »Revolucionarna borbena taktika zahteva stalne ofanzivne akcije, jer samo takve akcije ulivaju revolucionarni borbeni duh i novi polet onima koji se bore i onima koji tek dolaze u borbu«. *Tito: Vojna dela, knj. II, str. 236.*

i opštih granica među njima, jer to omogućavaju savremeno naoružanje i borbena tehnika.

U našem obliku rata razvoj ofanzivnih dejstava nije isključivo vezan za frontalne uslove, već se temelji na kompleksu svih činilaca i uslova oružane borbe na celom ratištu — bez obzira na prisustvo neprijatelja. Najznačajniji od tih uslova su ovi:

— u povoljnijim strategijskim uslovima odnosa snaga, naše oružane snage objektivno su u stanju da, nakon kraćeg odbrambenog perioda, pređu u protivofanzivu radi razbijanja i izbacivanja agresora sa naše teritorije, i

— u nepovoljnijim strategijskim uslovima, deo naših oružanih snaga u neprijateljevoj i u vlastitoj pozadini primenjivaće ofanzivna dejstva, koja će po intenzitetu i obimu sve više narastati. U isto vreme, i deo oružanih snaga angažovanih na frontu primenjivaće i aktivna (napadna) dejstva kad god se za to ukaže prilika. U kasnijem periodu rata snage na frontu, osloncem na teže prohodne delove ratišta, biće sve više u stanju da u sadejstvu sa snagama teritorijalne odbrane izvode i napadna dejstva krupnijih razmera i sa radikalnijim ciljevima.

U uslovima u kojima je agresor lišen početnih prednosti, odnosno kad je istrošen, razvučen po prostoru i prisiljen da osigurava objekte infrastrukture, snabdevanje i egzistenciju, naše snage će postepeno preotimati strategijsku inicijativu sve energičnije ofanzivnim dejstvima.

Naša dejstva u zahvatu fronta, osloncem na topografski jake i utvrđene položaje i objekte, karakterisaće se sve više aktivnim radnjama, koje će izvoditi najpre manje, a zatim i združene taktičke jedinice, pa i operativni sastavi, protivnapadima i protivudarima na krila i bokove neprijateljevog rasporeda, dejstvujući noću i u težim vremenskim prilikama s više ili manje ograničenim ciljevima.

Naše snage u pozadini neprijateljevog rasporeda (teritorijalne i partizanske jedinice, ostavljeni ili odsečeni delovi operativne armije) razvijaće izrazito napadna (ofanzivna) dejstva na što širim prostorima i protiv što većeg broja neprijateljevih objekata. Razmere tih dejstava preći će taktičke okvire i prerašće u ofanzivne operacije krupnijih sastava s radikalnijim ciljevima, kao što su prekidanje neprijateljevog snabdevanja na jednom ili više operativnih pravaca, onemogućavanje pokreta njegovih rezervi, stvaranje što širih slobodnih teritorija, zauzimanje većih uporišta, itd.

U celini uzevši, naša aktivna dejstva u pozadini i na frontu predstavljaće osnovni način i sredstvo, najpre za ograničavanje strategijske inicijative agresora, a zatim, po meri njihovog daljeg na-

rastanja, i za konačno preotimanje strategijske inicijative. Prema tome, nije moguće unapred odrediti liniju (pojas), ili vreme kada će naše oružane snage, osobito u nepovoljnim strategijskim uslovima, iz strategijske defanzive preći u ofanzivu. To, međutim, za našu teoriju i nije od primarnog značaja. Najvažnije je da već od početka rata, u zavisnosti od odnosa snaga, otpočne borba za preotimanje strategijske inicijative. To se može postići kombinovanjem defanzivnih i ofanzivnih dejstava, s tim da ova poslednja postanu sve dominantnija, kako bi u određeno vreme prevagnula nad defanzivnim dejstvima u razmerama celog našeg ratišta.

Imajući sve to na umu, uslovi za izvođenje napadnih operacija jačim snagama u zahvatu fronta i na privremeno zaposednutoj teritoriji mogu biti veoma različiti, što će se odraziti na ciljeve operacija i na način njihovog izvođenja. Osnovni uslov za izvođenje ofanzivnih operacija krupnijim snagama biće stvaranje povoljnog odnosa snaga, najpre na manjem, a zatim na sve većem delu ratišta, i to u onim činiocima u kojima ćemo imati prednost, kao što su: nadmoć u živoj sili i u lakšem naoružanju, veća osposobljenost za dejstva na teškom zemljištu, visok borbeni moral, nepovoljan operativni položaj agresora, povoljna obuhvatna osnovica za dejstva, primena iznenađenja i sl. Od stepena naše nadmoćnosti neposredno će zavisiti i cilj krupnijih ofanzivnih poduhvata.

Ne može se isključiti ni mogućnost da agresor angažovanjem izrazito nadmoćnijih snaga, a uz povoljne spoljne okolnosti, postigne takav odnos snaga na frontu koji će mu omogućiti da izvrši zaposedanje većeg dela naše državne teritorije, posedajući glavne političke, industrijske i saobraćajne centre. U odnosu na krajnji ishod rata i takva situacija ne donosi agresoru konačan uspeh, iako je ona za nas najteža, jer znači nastavljanje dugotrajnog rata, a to znači da bi se agresor našao u strategijski nepovoljnoj situaciji. Evo iz kojih razloga:

— prvo, glavnina njegovih oružanih snaga bila bi vezana za odbranu gradskih centara, industrijskih objekata, komunikacija i infrastrukture vlastitih OS, što znači da je unapred osuđena na defanzivnu ulogu, pa i statičnu odbranu, i

— drugo, glavnina naših oružanih snaga izvodila bi masovna aktivna (napadna) dejstva na celokupnom prostoru, izvodeći udare na najslabija i najosetljivija mesta neprijatelja, s orijentacijom da se na željenim tačkama povoljnim manevrom postigne taktička a zatim i operativna nadmoć, sve do potpunog preotimanja strategijske inicijative.

To bi za agresora značilo vođenje dugotrajnog rata, bez izgleda da ga uspešno okonča. Takav razvoj događaja agresoru najmanje odgovara, jer mu, pored ostalog, pogoršava i opštu političko-strategijsku situaciju.

Mogućnost da dođe u do takve strategijske situacije nameće potrebu da naše OS i teritorija budu tako pripremljeni da osiguravaju vođenje dugotrajnog rata, koji, u krajnjoj liniji, može prerasti i u pretežno partizanski oblik rata.

U povoljnijim strategijskim uslovima (bez primene nuklearnih borbenih sredstava), kada je cilj agresije ograničen, postoje realni uslovi da se napad zaustavi na dubini početnih vojišta i da se relativno brzo pređe u protivofanzivu s ciljem izbacivanja agresora s naše teritorije. U tim uslovima glavnu ulogu bi imala operativna armija, a frontalni način dejstava bi putem odbrambenih i napadnih operacija bio najdominantniji i odlučujući, iako ni tada ne i jedini način dejstava. I u takvoj situaciji razvijene snage teritorijalne odbrane bi izvodile ofanzivna dejstva u neprijateljevoj pozadini. Te bi snage mogle biti i ojačane ubačenim partizanskim snagama iz ratom nezahvaćene teritorije.

STRATEGIJSKA DEFANZIVA

Pod strategijskom defanzivom podrazumeva se odbrana u strategijskim razmerama. To je vid strategijskog dejstva koji ima za cilj da slomi ofanzivu neprijatelja i stvori uslove za prelazak u ofanzivu ili protivofanzivu. Defanziva po klasičnim gledanjima predstavlja skup odbrambenih operacija (eventualno i napadnu), a ponekad se može sastojati i od jedne strategijske operacije. Obično je primenjuje privremeno slabija strana, ali može i jača — da bi stvorila uslove ili sačekala povoljan momenat za preuzimanje inicijative.

Defanziva u doktrini ONO jeste skup pretežno defanzivnih dejstava grupacija oružanih snaga na celom ratištu, pri čemu je primena vidova i oblika borbe, kao i komponente oružanih snaga, najčešće istovremena i uslovljena odnosom snaga u određenoj vrsti agresije ili periodu rata. Raznovrsnim borbenim dejstvima u sklopu strategijske defanzive postepeno se parališu početne prednosti agresora, s ciljem da se izmeni odnos snaga u svoju korist, odnosno da se stvore uslovi za preotimanje strategijske inicijative i dođe do konačne pobede u ratu.

Bitno obeležje strategijske defanzive je zajednički opšti cilj, koji vidove i oblike borbe od najmanjih delova OS do operativno-strategijskih sastava povezuje u jedinstven sistem. Pri tome, od-

brambena dejstva, zavisno od vrste agresije, perioda rata i odnosa snaga, mogu biti naglašenija u dejstvima operativne-armije za duže ili kraće vreme, dok su napadna dejstva dominantan vid borbe svih delova OS na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Za našu strategiju odbrane od presudnog je značaja da uspešno realizuje izbegavanje odsudnih i rešavajućih sudara kada je odnos snaga nepovoljan za nas. Međutim, to se ne može postići »uspešnim povlačenjem i evakuacijom«. Realizovanje tog načela u strategijskim razmerama nalazi se između nekoliko oprečnih zahteva, i to:

- naneti agresoru što veće gubitke u živoj sili i tehnici;
- izbeći velike gubitke i žrtvovanje sopstvene žive sile;
- sačuvati što veći deo kompaktne državne teritorije u našim rukama, i

— onemogućiti agresoru da nas po delovima tuče i razbija.

Izbegavanje rešavajućih sudara pri nepovoljnom odnosu snaga ne znači da ćemo bez borbe napustiti bilo koji, makar i najmanji deo, našeg prostora, već samo to da ćemo primeniti različite načine njegove odbrane. *Odbrana prostora (odnosno bilo kojeg položaja, objekta ili zemljišta) celishodna je samo ako se tim dejstvima mogu neprijatelju naneti gubici u živoj sili i tehnici, što sve mora biti usklađeno s brojem i vrstom angažovanih snaga.*

Na topografskim jačim i utvrđenim zemljišnim objektima i zonama, naše snage pružaće napadaču uporan i energičan otpor, koji delom ne isključuje ni odsudnu odbranu, ako je to u interesu uspešnog izvođenja odbrambenih operacija i što dužeg zadržavanja napadača i nanošenja što većih gubitaka njegovim snagama. Na prohodnom i manevarskom zemljištu oklopni i mehanizovani delovi, uz masovnu primenu rušenja i zaprečavanja na svim komunikacijskim pravcima, uz oslonac na naseljena mesta, rečne tokove i utvrđene oslonce, u najtešnjem sadejstvu sa snagama teritorijalne odbrane, vodeći više pokretnu i zadržavajuću odbranu, s ciljem da se dobije u vremenu i neprijatelju nanesu što veći gubici u živoj sili i tehnici.

S obzirom na fizionomiju neprijateljevog napada, posebno na sredstva koja mu stoje na raspolaganju (avijacija, oklopne snage, vazdušno-desantne i helikopterske jedinice), kao i na konkretan odnos snaga i karakter zemljišta, *naša odbrana u zahvatu fronta mora biti organizovana na celoj dubini i po pravcima, a u taktičkim razmerama posedana po grupnom sistemu.* Grupisanje snaga mora zadovoljiti zahteve da se prednji ešloni u operativnom smislu uvek naslanjaju na dublje, da se ne dozvoli postojanje tzv. slobodnih operativnih prostora, a da istovremeno borbeni poreci budu do te mere rastresiti da premoćnoj neprijateljevoj avijaciji i vatri zemaljske artiljerije ne

stvaraju lake i unosne ciljeve koje je moguće brzo i uspešno neutralisati i razbiti. Grupisanjem i rasporedom snaga treba osigurati žilavost i aktivnost odbrane u odnosu na bokove i pozadinu neprijateljevog rasporeda.

S tim u vezi, postavlja se i pitanje *odbrane gradova i naseljenih mesta* i njihovo uključivanje u sistem strategijske odbrane. Načelno, gradove i naseljena mesta bi trebalo koristiti za odbranu u sledećim uslovima: 1) kada neprijatelj ne primenjuje N b/s ili kada ih ne koristi masovno, 2) kada gradovi predstavljaju sastavni deo taktičkih ili operativnih mostobrana na većim rekama i moru, 3) kada je reč o iznenadnom napadu neprijatelja, u kom slučaju odbrana naseljenih mesta može predstavljati jedan od načina da se zadrže brzi prodori u dubini ratišta, 4) kada po svojoj lokaciji ne omogućavaju da ih neprijatelj brzo odseče i zauzme, i 5) kada se njihovom uspešnom dugotrajnijom odbranom mogu postići moralno-psihološki efekti na unutrašnjem i međunarodnom planu. Teško je, naravno, predvideti sve te uslove kada se imaju na umu karakteristike svih mogućih vrsta i varijanata agresije. Zato gradove i naseljena mesta, načelno, treba pripremiti za odbranu, s tim da će stepen upornosti njihove odbrane zavisiti od konkretne situacije.

Naš strategijski raspored mora osigurati zahteve najefikasnije *borbe na privremeno zaposednutoj teritoriji*, kao i uspešno suprotstavljanje taktičkim, a naročito operativnim desantima u našoj pozadini. Dejstva naših snaga u pozadini treba što pre da dođu do izraza. Snage teritorijalne odbrane, zavisno od uslova zemljišta i odnosa snaga, primenjivaće najraznovrsnija aktivna dejstva — počev od diverzija manjih grupa do izvođenja napadnih operacija krupnijim snagama na širem prostoru. Tim dejstvima, kao i svim oblicima masovnog otpora naroda, treba prisiliti agresora na pasivnu odbranu osnovnih komunikacija i objekata i time oslabiti njegove ofanzivne mogućnosti na frontu.

U celini uzevši, načelno izbegavanje odlučujućih strategijsko-operativnih sudara, posebno u početnom periodu rata, kada je nepovoljan odnos snaga angažovanih u borbi, sadrži takav manevar naših snaga po prostoru i vremenu čiji je cilj da se agresor što više istroši i razvuče i da mu se ne dozvoli da kratkotrajnom kampanjom postigne postavljene ciljeve. Takvom upotrebom naših snaga treba oslabiti ofanzivne mogućnosti agresora i postepeno ga dovesti u strategijski inferioran položaj na celom ratištu. Umesto da agresor tuče naše snage po delovima, našim strategijskim rasporedom, grupisanjem i načinom dejstva, mi stvaramo uslove za tučenje njegovih snaga po delovima i za postepeno preotimanje strategijske inicijative.

Iz svega što je dosad izneto proizilazi da u sistemu naše strategije odbrane ne mogu postojati određene prostorijske, koje bi predstavljale neku vrstu državnih ili strategijskih težišta, čijim bi zauzimanjem agresor postigao krajnji cilj rata i prisilio nas na obustavljanje oružane borbe na našem ratištu. Načelo da se sačuva živa sila, odnosno da se ona na najracionalniji način upotrebi, imajući uvek na umu krajnji cilj rata, sadržano je u našem shvatanju ne samo strategijske odbrane već i oružane borbe u celini.

Međutim, sa stanovišta mogućnosti i uslova za odbranu pojedinih delova ratišta, u različitim vrstama i varijantama agresije i stvarnog toka događaja u ratu, za našu strategiju odbrane može biti od velikog značaja što dugotrajnije držanje jednog dela državne teritorije. Drukčije rečeno, odnos prema prostoru (strategijskim težištima) treba shvatiti elastično, tj. tako da se on neće braniti po svaku cenu, s tim što je naša težnja da se jedan deo državne teritorije i u najtežim strategijskim uslovima što duže zadrži pod kontrolom i realna i opravdana, pa se u tom pravcu moraju usmeriti i naše pripreme za rat, a samim tim i strategijske procene i razmatranja.

Pukovnik
Milan DROBAC